

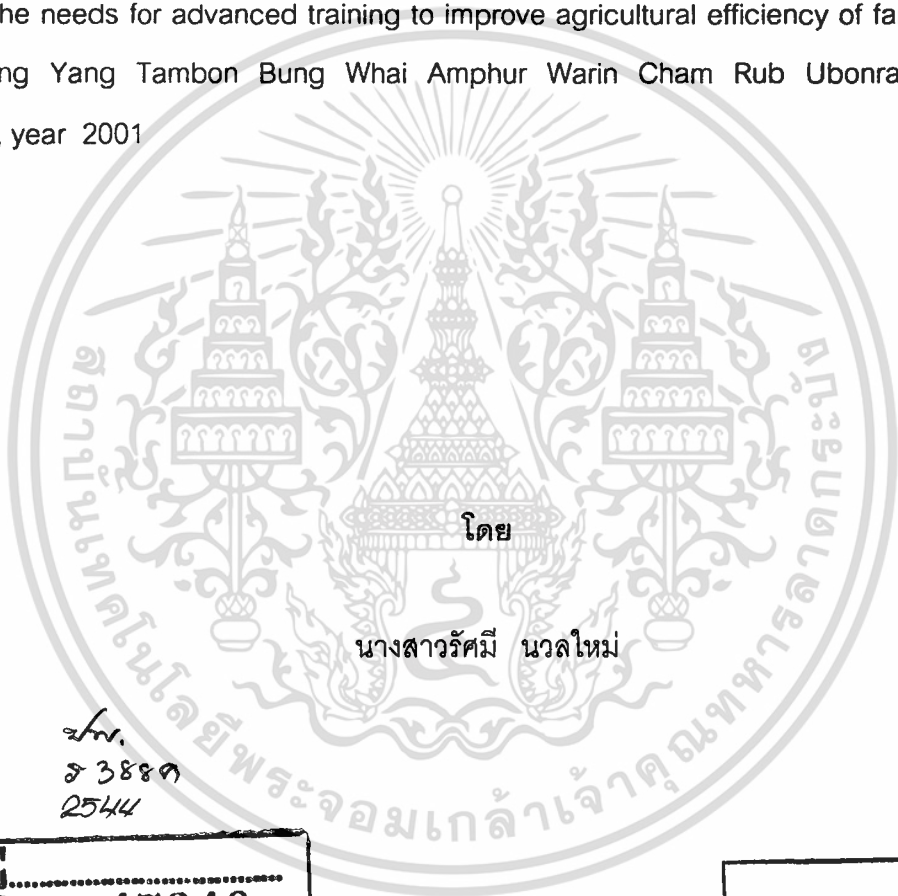
สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

ความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกร
บ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ปีพุทธศักราช 2544

The needs for advanced training to improve agricultural efficiency of farmers in
Ban Wang Yang Tambon Bung Whai Amphur Warin Cham Rub Ubonratchthani
Province, year 2001

รพ.
ร 388ก
2544

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน 47248
วัน, เดือน, ปี 24 ส.ย. 2546

b.....
i.....

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการเกษตร - การผลิตสัตว์

ภาควิชาครุศาสตร์เกษตร

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการใช้

บทคัดย่อปัญหาพิเศษ
ปีการศึกษา 2544

ชื่อเรื่อง ความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรบ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ปีพุทธศักราช 2544

The needs for advanced training to improve agricultural efficiency of farmers in Ban Wang Yang Tambon Bung Whai Amphur Warin Cham Rub Ubonratchthani Province, Year 2001

ชื่อ-สกุล นางสาวรัศมี นวลใหม่

สาขาวิชา เทคโนโลยีการเกษตร-การผลิตสัตว์

ภาควิชา คุรุศาสตร์เกษตร

คณะ คุรุศาสตร์อุตสาหกรรม

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์จำลอง ศรีสุวรรณ

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรบ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานภาพทั่วไปของเกษตรกรบ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 2) ศึกษาความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกร และ 3) ศึกษาข้อเสนอแนะที่มีความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกร บ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งกลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เกษตรกรในหมู่บ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 132 คน และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถานภาพทั่วไปของเกษตรกรบ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าเกษตรกรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 60.60) ส่วน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 56 ปี (ร้อยละ 42.42) และสมรส (ร้อยละ 86.36) การศึกษาในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 (ร้อยละ 47.73) มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวอยู่ระหว่าง 1 - 5 คน (ร้อยละ 77.28) รายได้โดยประมาณของครอบครัวต่อปีอยู่ระหว่าง 11,000 - 20,000 บาทต่อปี (ร้อยละ 37.88) ประกอบอาชีพการปลูกพืชเป็นอาชีพหลัก (ร้อยละ 65.16) มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 6 - 10 ไร่ (ร้อยละ 34.84) และเกษตรกรเคยได้รับการฝึกอบรมด้านการเกษตรมาแล้วทุกคน (ร้อยละ 100.00)

ส่วนความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกร ทั้ง 4 ด้าน มีความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมในระดับมากทุกด้าน

ข้อเสนอแนะต่อการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกร บ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี การฝึกอบรมทางด้านเกษตรกรรมมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับในหมู่บ้านที่ทำการฝึกอบรมเพราะเกษตรกรสามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาใช้กับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม และพื้นที่ในหมู่บ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ส่วนใหญ่เหมาะแก่การประกอบอาชีพทางการเกษตร และรัฐบาลควรให้การส่งเสริมและสนับสนุน ในด้านการฝึกอบรมให้กับเกษตรกร ทั้งนี้ส่วนราชการควรจัดหาผู้เชี่ยวชาญหรือนักส่งเสริมมาให้คำแนะนำแก่เกษตรกรหรือชาวบ้าน เพื่อให้มีความรู้เพิ่มขึ้นกว่าเดิม ซึ่งการทำวิจัยครั้งนี้ อาจนำผลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการฝึกอบรมในหมู่บ้านครั้งต่อไป ให้มีประสิทธิภาพและเพื่อให้เกษตรกรมีความรู้เพิ่มเติมในเรื่องนั้นๆ และประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพด้านการเกษตร ลดการว่างงานในชุมชน มีระดับเศรษฐกิจที่ดี และช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและพัฒนาความก้าวหน้าของอาชีพเกษตรให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ปัญหาพิเศษนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี โดยได้รับการช่วยเหลือจากบุคคลหลายท่านด้วยกัน โดยเฉพาะ อาจารย์จำลอง ศรีสุวรรณ ที่ได้สละเวลาให้คำปรึกษาแนะนำทั้งแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อให้ปัญหาพิเศษฉบับนี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ อาจารย์ปัญญา ศิริโชติ ที่ได้คำชี้แนะในการสร้างแบบสอบถามและตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสอบถาม นอกจากนี้ยังได้รับความช่วยเหลือและคำชี้แนะในการทำปัญหาพิเศษจาก อาจารย์วิโรจน์ สุขรมย์ เป็นอย่างดีตลอดการทำวิจัยรวมถึงเกษตรกรหมู่บ้านวังยาง ตำบลนุ่งหวาย อำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ได้ช่วยอำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จนทำให้ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ความดีและผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากปัญหาพิเศษฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอมอบแต่ พ่อ แม่ ครู อาจารย์ และผู้ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในการทำปัญหาพิเศษให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

รัศมี นวลใหม่
มีนาคม 2544

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อปัญหาพิเศษ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	2
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	2
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
2 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	4
2.1 ความหมายของการฝึกอบรม.....	4
2.2 หลักการจัดการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมที่ดี.....	5
2.3 การฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมในต่างประเทศ.....	7
2.4 การฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมในประเทศไทย.....	9
2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมวิชาชีพเกษตรกรรม.....	11
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	15
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	15
3.2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	15
3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	16
3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	16
3.3.2 วิธีการดำเนินการสร้างแบบสอบถาม และลักษณะของแบบสอบถาม.....	16
3.3.3 การทดลองใช้แบบสอบถาม.....	16

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.3.4 วิธีการดำเนินการส่งแบบสอบถาม.....	17
3.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ.....	17
4 การวิจัยและวิจารณ์.....	19
4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของเกษตรกร.....	19
4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติม.....	22
4.3 ข้อมูลที่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะที่มีต่อความต้องการฝึกอบรม.....	26
4.4 วิจารณ์.....	27
5 สรุปและข้อเสนอแนะ.....	30
5.1 สรุป.....	30
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	32
บรรณานุกรม.....	33
ภาคผนวก.....	35
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม.....	36
ภาคผนวก ข ตารางแสดงการสมตัวอย่างจากประชากร.....	44

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 แสดงสถานภาพทั่วไปของเกษตรกร.....	19
4.2 แสดงความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ.....	22
ทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรในด้านการปลูกพืช	
4.3 แสดงความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ.....	23
ทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรในด้านการเลี้ยงสัตว์	
4.4 แสดงความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ.....	24
ทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรในด้านประมง	
4.5 แสดงความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ.....	25
ทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรในด้านอุตสาหกรรมเกษตร	
4.6 แสดงสรุปความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมในด้านต่างๆ.....	26

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่

- 1 แผนการแสดงกรอบแนวความคิดการวิจัยเรื่องความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกร บ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ปีพุทธศักราช 2524..... 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

อาชีพเกษตรกรรมถือเป็นอาชีพที่อยู่คู่กับมนุษย์มาเป็นเวลานาน และตราบไต่ที่มนุษย์ยังอาศัยอยู่บนโลกก็จำเป็นต้องใช้ปัจจัยสี่ในการดำรงชีพ ดังนั้นอาชีพเกษตรกรรมจึงยังมีความสำคัญอยู่ตลอดไป เพราะประชากรของโลกมีชีวิตอยู่ได้ก็เพราะการเกษตร และถ้าเราหันมามองดูประเทศไทยของเราจะพบว่าเนื้อที่ส่วนใหญ่ของประเทศจะเป็นพื้นที่ ที่ใช้สำหรับทำการเกษตร นอกจากนั้นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศก็ประกอบอาชีพทางการเกษตรด้วย (มนตรี เพ็ชรทองคำ, 2529 : 1) จะเห็นได้ว่า 2-3 ปีที่ผ่านมาผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมักจะได้รับผลตอบแทนน้อยไม่คุ้มกับการที่ลงทุน และราคาผลผลิตก็ตกต่ำ เนื่องจากเกิดสภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจของประเทศ ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนอย่างรุนแรง ทั้งในเมืองหลวงและในชนบท ผลกระทบจากสภาวะวิกฤติเศรษฐกิจนี้ทำให้อัตราการจ้างงานลด จำนวนผู้ว่างงานเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับการที่มีค่าครองชีพในการดำเนินชีวิตสูงขึ้น ทำให้แรงงานจากต่างจังหวัดโยกย้ายกลับสู่ภูมิลำเนาเดิมเพื่อประกอบอาชีพหลักของตนเอง คืออาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพที่อยู่คู่ชาวชนบทมาเป็นเวลาช้านาน ดังเช่นในหมู่บ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมอยู่แล้ว เช่น การเลี้ยงสัตว์ การปลูกพืช การทำนา การทำไร่ และการทำสวนผัก แต่เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ซึ่งถือว่าเกษตรกรมีความรู้ในระดับต่ำมาก ทำให้เกษตรกรมีความรู้ด้านการเกษตรน้อย ผลผลิตต่ำและไม่ได้คุณภาพ อีกทั้งยังถูกเอารัดเอาเปรียบด้านราคาของผลผลิต ดังนั้นถ้าหากเกษตรกรได้รับการฝึกอบรมทางการเกษตรเพิ่มเติม ก็จะทำให้เกษตรกรมีความรู้เพิ่มขึ้นสามารถนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมวิชาชีพ มาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมให้ประสบผลสำเร็จ และมีประสิทธิภาพในการเพิ่มผลผลิตของเกษตรกรต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกรบ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

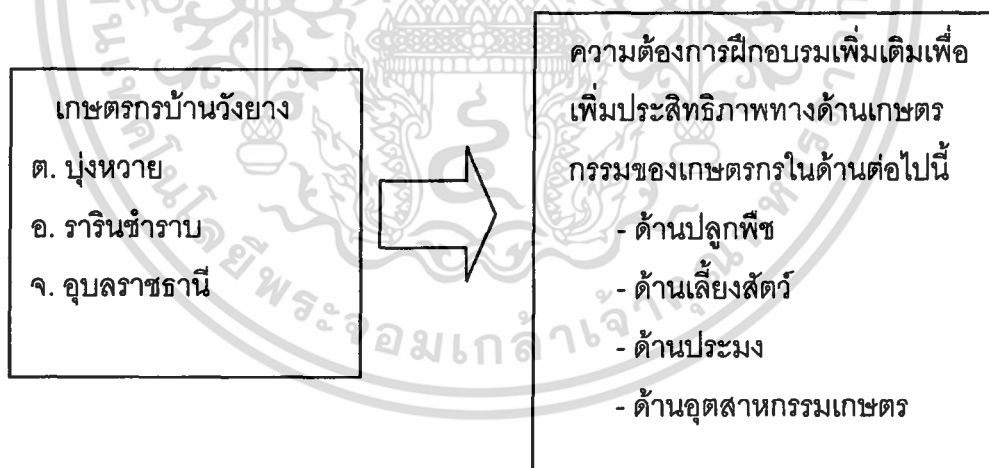
2. เพื่อศึกษาความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรบ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

1.3 ขอบเขตของปัญหา

การศึกษาวิจัยความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรบ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการเกษตรกรรมของเกษตรกรบ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือเกษตรกรในหมู่บ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 200 ครัวเรือน โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 132 ครัวเรือน วิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 40)

จากขอบเขตของปัญหา ผู้วิจัยได้วางกรอบแนวความคิดการวิจัยเรื่องความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรบ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ไว้ดังนี้

แผนภาพแสดงกรอบแนวความคิดการวิจัยเรื่อง ความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรบ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

นิยามศัพท์

“ความต้องการ” หมายถึง ความต้องการในการฝึกอบรมอาชีพเกษตรกรเพื่อให้มีความรู้เพิ่มเติมมากขึ้นมาพัฒนาอาชีพของตนเองให้ได้ผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ

“การฝึกอบรม” หมายถึง การเข้ารับการฝึกฝนทางด้านความรู้ทางการประกอบอาชีพเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรมี ทักษะ และมีความรู้มากขึ้น

“ประสิทธิภาพ” หมายถึง คุณภาพของบุคคลในด้านใดด้านหนึ่งในการทำงานและการประกอบอาชีพ

“อาชีพเกษตรกรรม” หมายถึง อาชีพที่เกี่ยวกับการผลิต การแปรรูป และจำหน่ายผลผลิต เช่น การทำไร่ การทำนา การทำสวน การเลี้ยงสัตว์

“เกษตรกร” หมายถึง บุคคลที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรบ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอาชีพเสริมของเกษตรกรบ้านวังยาง
2. เป็นข้อมูลพื้นฐานและเป็นประโยชน์ต่อผู้นำครอบครัว ผู้นำหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลและจังหวัดโดยได้นำไปใช้และปรับปรุงวางแผนการส่งเสริมอาชีพของเกษตรกร
3. เป็นแนวทางในการศึกษาข้อมูลในลักษณะเดียวกันกับหมู่บ้านหรือท้องถิ่นอื่นๆ เพื่อการพัฒนาชุมชนต่อไป

บทที่ 2

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรบ้านวังยาง ตำบลบุ่งหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ดังต่อไปนี้

- 2.1 ความหมายของการฝึกอบรม
- 2.2 หลักการจัดการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมที่ดี
- 2.3 การฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมในต่างประเทศ
- 2.4 การฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมในประเทศไทย
- 2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการอบรมวิชาชีพเกษตรกรรม

2.1 ความหมายของการฝึกอบรม

มีผู้ให้ความหมายของคำว่า "การฝึกอบรม" ในแง่มุมต่างๆ กันมากมาย แต่เมื่อสรุปแล้วความหมายเหล่านั้นใกล้เคียงกันมาก ดังเช่น

กรมส่งเสริมการเกษตร (2520 : 127) ให้ความหมายว่า การฝึกอบรม คือ กระบวนการพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ความสามารถและทัศนคติ จนถึงระดับหนึ่งได้ภายในเวลาที่กำหนด หรือกล่าวได้ว่าการฝึกอบรมเป็นกิจกรรมการสอนและการเรียนรู้ที่จัดขึ้นเพื่อสร้างประสบการณ์อันเป็นแนวทางของพฤติกรรมที่ต้องการ

เสนาะ ตียาว (2514 : 112) ให้ความเห็นว่าการฝึกอบรมเป็นทางทำให้ผู้รับการอบรมได้รับความรู้ใหม่ ๆ ได้ความชำนาญ ในการปฏิบัติมากขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพ ในการแก้ปัญหา และทัศนคติที่จะปรับปรุงงานเปลี่ยนแปลงงานให้ดีขึ้นตามแนวทางที่องค์การกำหนด

น้อย ศิริโชติ (2523 : 6) กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นเพื่อเพิ่มพูนความรู้ (Knowledges) และทักษะ (Skills) ให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยจัดทำเป็นช่วงๆ หรือระยะเวลาตามความเหมาะสมของแต่ละเรื่อง ซึ่งอาจใช้เวลา 3 วัน 1 สัปดาห์ 2 สัปดาห์ หรือมากกว่านั้น การจัดฝึกอบรมจะเป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่มก็ได้ ผู้ฝึกอบรมอาจเป็นหน่วยราชการ หรือบริษัทห้างร้านก็ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สุรพล จันทราปัติย์ (2523 : 250) ให้ความเห็นว่าการฝึกอบรม (Training) หมายถึง กระบวนการในอันที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งจนกระทั่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ (Learning) หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้นๆ

ประกอบ รัตนพันธ์ (2524 : 193) ได้ศึกษาความหมาย ของการฝึกอบรมไว้ว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้และมีความชำนาญ เพื่อวัตถุประสงค์อย่างหนึ่ง โดยมุ่งให้คนได้รู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ และเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนไปในทางที่ต้องการ

จากความหมายดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล โดยเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ และทักษะ จนกระทั่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมเป็นการก่อให้เกิดประโยชน์กับผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ตรงตามเป้าประสงค์

2.2 หลักการจัดการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมที่ดี

สมาน แสงมะลิ (2518 : 23) ให้แนวความคิด ในทำนองเดียวกันว่า หลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้นที่ดีนั้นต้องยืดหยุ่นได้ เนื้อหาวิชาที่จัดฝึกอบรมนั้นจะต้องให้เกิดประโยชน์แก่เกษตรกรจริงๆ และต้องศึกษาข้อมูล จากเกษตรกรก่อนว่าสนใจจะเรียนรู้เรื่องอะไร แล้วพิจารณาว่าเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นหรือไม่แล้วจึงบรรจุเนื้อหาเข้าไปในหลักสูตรที่จะจัดฝึกอบรมนั้นอย่างเหมาะสม

โกวิท วรพิพัฒน์ (2518 : 35) ให้ข้อคิดเห็นว่าการหลักสูตรการฝึกอบรมอาชีพเกษตรกรรมระยะสั้นนั้น ควรบรรจุเนื้อหาเฉพาะเรื่องที่เกษตรกรต้องนำไปใช้ปรับปรุง ความเป็นอยู่ของตนจริงๆ ความรู้พื้นฐานที่จัดเข้าไปในหลักสูตรไม่ควรให้มากเกินไปจนความจำเป็น เพราะการที่จะบังคับให้เกษตรกรต้องเข้ารับการฝึกอบรมนานๆ นั้น นอกจากสิ้นเปลืองงบประมาณแล้วยังเป็นสาเหตุที่ทำให้เกษตรกรเบื่อหน่ายและออกจากการฝึกอบรมกลางคัน นอกจากนี้ มานพ กาละดี (อ้างโดยประกอบ รัตนพันธ์, 2524 : 50) ได้ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่าหลักสูตรวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้นนั้นควรจะเน้นหนักในเชิงปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี

ประกอบ รัตนพันธ์ (2524 : 50-59) ได้ศึกษาถึงจุดประสงค์ของหลักสูตรระยะสั้น ไว้ว่า คือความสามารถที่จะแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ของเกษตรกร ได้ ดังนั้นควรวางแผนของหลักสูตรไว้อย่าง กว้างๆ ให้สามารถดัดแปลงใช้กับการฝึกอบรมเกษตรกรทั่วไปได้ด้วย

เสนอ สิงหาคม (2521 : 47) สรุปลักษณะของหลักสูตรที่ใช้อบรมกลุ่มเกษตรกรในอำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ดังนี้

- (1) เกษตรกรสามารถนำไปปฏิบัติได้
- (2) สามารถใช้แก้ปัญหาในการประกอบอาชีพในปัจจุบันได้
- (3) ควรจัดขึ้นตามความต้องการของเกษตรกร แต่ควรคำนึงถึงความสะดวกและความพร้อมของสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่ให้การฝึกอบรมด้วย
- (4) ควรจัดให้เหมาะสมกับฤดูกาลและเวลาที่เกษตรกรสามารถเข้ารับการอบรมได้
- (5) ควรมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

อำนาจ ศิลวัตร (2521 : 74 - 75) ได้ทำการวิจัยและสรุปแนวการจัดหลักสูตรวิชาชีพเกษตรกรระยะสั้น สำหรับใช้ในโครงการของวิทยาเขตเกษตรพระนครศรีอยุธยาไว้ว่า

- (1) ควรมีทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ
- (2) ควรเพิ่มความรู้อาชีพเดิมของเกษตรกร หรือเป็นความรู้ใหม่เพื่อนำไปประกอบอาชีพได้
- (3) สามารถแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพปัจจุบันและสามารถใช้แก้ปัญหาในการประกอบอาชีพระยะยาวได้
- (4) เกษตรกรสามารถนำไปปฏิบัติได้
- (5) เหมาะสมกับฤดูกาลของสิ่งที่จะทำการฝึกอบรม
- (6) ควรจัดตามความต้องการและความสะดวกของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

เมื่อประมวลแนวความคิดและข้อเสนอแนะในการจัดหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรระยะสั้นที่ดี ดังกล่าวมาแล้วจะเห็นว่าตรงกับข้อสรุปลักษณะของหลักสูตรอบรมวิชาชีพเกษตรกรระยะสั้นที่ดีของกรมสามัญศึกษาที่ว่า

- (1) ควรมาจากความต้องการของเกษตรกรส่วนใหญ่
- (2) สามารถแก้ปัญหาทางด้านเกษตรให้แก่เกษตรกรได้
- (3) มีความเหมาะสมกับสภาพทางการเกษตรในปัจจุบัน
- (4) เหมาะสมกับเวลาและสถานที่
- (5) มีเนื้อหาสามารถที่จะนำไปปฏิบัติให้บังเกิดผลได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(6) มีผู้จัดการฝึกอบรม สามารถที่จะหาวิทยากรมาช่วยบรรยายหรือสาธิตได้สะดวกเมื่อมีความจำเป็น

สุรพล จันทราปัติย์ (2523 : 27) ได้เสนอขั้นตอนในการจัดหลักสูตรการฝึกอบรมวิชาชีพไว้ว่า

- (1) ต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ระบุตัวบุคคล เป้าหมาย และพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้น หรือต้องการจะแก้ไข
- (2) เลือกหัวข้อวิชาและกำหนดวัตถุประสงค์ของหัวข้อวิชานั้นๆ
- (3) กำหนดเนื้อหาสาระที่สำคัญและจำเป็นแก่การเรียนรู้
- (4) กำหนดเวลาให้สอดคล้องและเหมาะสม
- (5) กำหนดเทคนิคและวิธีการที่ใช้ในการฝึกอบรม
- (6) จัดวิทยากร
- (7) กำหนดวิธีการและระยะเวลาในการประเมินผลหลักสูตรการฝึกอบรม

2.3 การฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมในต่างประเทศ

ประเทศแทนซาเนีย ได้จัดอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมในท้องถิ่นเพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยมาแนะนำฝึกอบรมให้เกษตรกร การฝึกอบรมจัดขึ้นตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ วิชาที่ฝึกอบรมคือ ทางเกษตร การจัดการฟาร์ม การเลี้ยงสัตว์ การใช้รถแทรกเตอร์ การบำรุงดิน การไถพรวน และมีการสอนพิเศษเกี่ยวกับการปลูกและการเก็บเกี่ยวฝ้าย ข้าวโพด กาแฟ กัญชง ยาสูบ และผักต่าง ๆ โดยมีศูนย์การฝึกอบรมร่วมมือกับคณะกรรมการส่งเสริมการเกษตร ในการคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรมและติดตามผลการฝึกอบรมศูนย์ฝึกอบรมยังได้จัดโครงการฝึกอบรมเยาวชนด้วย โดยใช้ระยะเวลา 2 ปี ปีแรก ฝึกอบรมในศูนย์ฝึก ส่วนปีที่ 2 ฝึกอบรมในฟาร์ม

สำหรับมลรัฐโอไฮโอ ได้มีการจัดฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมหลักสูตร ระยะสั้นให้แก่เกษตรกรที่โรงเรียนพีเบิลส์ (Peables) เมือง อาดัม (Adam) โดยครูอาชีพเกษตร การฝึกอบรมจัดเป็นภาคค่ำ ในครั้งแรกๆ ได้จัดฝึกอบรม และอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้กัน 2 สัปดาห์ต่อครั้ง ต่อมาได้ขยายเวลาฝึกอบรมเพิ่มขึ้น โดยใช้เวลาดูตลอดทั้งสัปดาห์ และได้จัดให้มีการทัศนศึกษา รวมทั้งการจัดกิจกรรมประกอบการฝึกอบรมด้วย

ในกลุ่มประเทศอาฟริกาที่ใช้ภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาพูด ได้มีการฝึกอบรมเกษตรกรหนุ่ม และเกษตรกรอาวุโส 3 รูปแบบ คือ ให้การฝึกอบรมภายในฟาร์ม แก่เกษตรกรที่ต้องการความรู้ใหม่ๆ และให้การฝึกอบรมผู้นำท้องถิ่นเพื่อนำความรู้ไปเผยแพร่แก่เกษตรกรต่อไป ผู้นำท้องถิ่น

จะทำหน้าที่เปรียบเสมือนเป็นพนักงานส่งเสริมการเกษตร การดำเนินงานดังกล่าวมีในประเทศสาธารณรัฐบาลากาซีซึ่งมีศูนย์ฝึกอบรม 19 ศูนย์ เป็นศูนย์ฝึกชาย 8 ศูนย์ฝึกหญิง 11 ศูนย์ โดยมีเป้าหมายให้การศึกษาอบรมแก่เกษตรกรที่ไม่รู้หนังสือเพื่อจะได้รับการฝึกทักษะทางการเกษตรและเรียนรู้ถึงการจัดฟาร์มตามสภาพท้องถิ่นของตน หลังจากนั้นเขาจะเป็นผู้ช่วยส่งเสริมการเกษตรในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในประเทศญี่ปุ่น มีโรงเรียนเกษตรกรรมประเภทหนึ่งสอนวิชาเกษตรกรรมแบบนอกระบบ โรงเรียน นักเรียนเป็นเยาวชนชายที่สำเร็จการศึกษาจากชั้นมัธยมศึกษา และได้รับการคัดเลือกจากครอบครัวเกษตรกรที่หัวหน้าครอบครัวมีความตั้งใจจะมอบมรดกเกี่ยวกับงานฟาร์มของตนให้ดำเนินงานต่อไปในอนาคต ซึ่งนักเรียนส่วนมากจะเป็นบุตรชายคนโตของครอบครัว หลักสูตรในการเรียนมีทั้งภาพทฤษฎีและภาคปฏิบัติกรรวมเวลาเรียน 1 ปี สำหรับประกาศนียบัตรที่ได้รับหลังจากสำเร็จการศึกษานั้นทางรัฐบาลไม่รับรองในการเข้ารับราชการทั้งนี้เพื่อป้องกันการทิ้งอาชีพ แต่ในด้านสังคมเกษตรกรเหล่านั้นจะได้รับการยอมรับและยกย่องว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษในการดำเนินงานทางเกษตรกรรม

นอกจากนี้แล้วในทวีปเอเชียอีกหลายประเทศ ก็ได้จัดหลักสูตรอบรมวิชาเกษตรกรรมระยะสั้นขึ้นโดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีจุดประสงค์เพื่อให้เกษตรกรได้เรียนรู้เนื้อหา และทักษะการเกษตรใหม่ๆ หรือศึกษาเฉพาะกิจการเกษตรอย่างหนึ่งอย่างใด หลักสูตรระยะสั้นนี้จะจัดขึ้นเมื่อใดก็ได้ เช่นหลักสูตรภาคปฏิบัติสำหรับ เกษตรกรในฟิลิปปินส์ การฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรในไต้หวัน การฝึกอบรมกลุ่มเยาวชนในญี่ปุ่น เป็นต้น

ประเทศแอลจีเรีย ได้จัดโครงการฝึกอบรมช่างฝีมือโดยได้รับความช่วยเหลือจากองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ มุ่งฝึกอบรมช่างฝีมือและเกษตรกรซึ่งทำงานอยู่ในฟาร์มในท้องถิ่นโดยใช้ระยะเวลาฝึกอบรม 6 เดือน มีศูนย์ฝึกอบรม 30 ศูนย์ กระจายอยู่ทั่วประเทศ แต่ละศูนย์มีความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาที่ท้องถิ่นต้องการ การฝึกอบรมและติดตามผลได้จัดขึ้นอย่างมีแบบแผน นอกจากนี้ศูนย์เหล่านั้นยังมีการฝึกอบรมบุคคลระดับต่ำกว่าช่างฝีมือ โดยใช้เวลาฝึกอบรมระยะสั้นๆ ให้แก่พนักงานบัญชี และผู้ทำงานเกษตรกรรม จากการศึกษาพบว่าการฝึกอบรมระยะสั้นก็มีประสิทธิภาพเท่าเทียมกับการฝึกอบรมระยะยาวเมื่อมีการฝึกอบรมอย่างมีแบบแผน

ส่วนในมลรัฐวิสคอนซิน (Wisconsin) มีหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้นจัดขึ้นตามความต้องการของเกษตรกร โดยครูอาชีพเกษตรซึ่งได้รับคำแนะนำจากคณะศึกษานิเทศก์ และจากการสำรวจสภาพของท้องถิ่น เพื่อฝึกอบรมเกษตรกรในชนบทที่ยากจนและด้อยการศึกษาให้สามารถเพิ่มรายได้ในฟาร์ม หลักการจัดก็โดยการให้ครูอาชีพเกษตรที่มีความชำนาญในแต่ละ

สาขา จำนวน 1 คน มีเกษตรกรที่มีความรู้เป็นผู้ช่วยอีก 1 คน สำหรับฝึกอบรมเกษตรกรจำนวน 15 คน ใช้เวลาฝึกอบรมในห้องเรียน 30 – 50 ชั่วโมง และฝึกภาคปฏิบัติเป็นกลุ่มย่อยๆ 72 – 96 ชั่วโมง วิธีการฝึกอบรมใช้การอภิปราย บรรยาย และสาธิต โดยมีอุปกรณ์และหนังสือประกอบภายใต้คำแนะนำของครูอาชีพเกษตรกรอีกด้วย

มลรัฐจอร์เจีย (Georgia) ได้จัดหลักสูตรอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น ขึ้นโดยอาจารย์ที่สอนในแผนกเกษตร ภาควิชาการศึกษา มหาวิทยาลัย จอร์เจีย ร่วมกับครูอาชีพเกษตรกรของ โรงเรียนในท้องถิ่น เพื่อทำการฝึกอบรมเกษตรกรในสาขาวิชาต่าง ๆ โดยใช้เวลาฝึกอบรมในห้องเรียน 3 – 5 ชั่วโมง และฝึกงานเพื่อหาประสบการณ์อีก 6 - 10 ชั่วโมง

ในกลุ่มประเทศอาฟริกาที่ใช้ภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาพูด ได้มีการฝึกอบรมเกษตรกรหนุ่มและเกษตรกรอาวุโส 3 รูปแบบ คือ ให้การฝึกอบรมภายในฟาร์ม แก่เกษตรกรที่ต้องการความรู้ใหม่ๆ และให้การฝึกอบรมผู้นำท้องถิ่นเพื่อนำความรู้ไปเผยแพร่แก่เกษตรกรต่อไป ผู้นำท้องถิ่นจะทำหน้าที่เปรียบเสมือนเป็นพนักงานส่งเสริมการเกษตร การดำเนินงานดังกล่าวมีในประเทศสาธารณรัฐบัลกาเรียซึ่งมีศูนย์ฝึกอบรม 19 ศูนย์ เป็นศูนย์ฝึกชาย 8 ศูนย์ ศูนย์ฝึกหญิง 11 ศูนย์ โดยมีเป้าหมายให้การศึกษอบรมแก่เกษตรกรที่ไม่รู้หนังสือเพื่อจะได้รับการฝึกทักษะทางการเกษตรและเรียนรู้ถึงการจัดการฟาร์มตามสภาพ

ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้จัดให้มีการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมขึ้นโดยสถาบันการศึกษาและองค์การธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยให้การฝึกอบรมแก่เกษตรกรและยุวเกษตรกร สำหรับเกษตรกรนั้นจัดเป็นหลักสูตรระยะสั้นเพื่อให้การฝึกอบรม หลังจากเลิกงานประจำแล้ว เช่น ในเวลาตอนเย็น วิชาที่จัดฝึกอบรมได้แก่วิชาการจัดการดิน การผลิตพืชและสัตว์ เทคโนโลยีทางการเกษตร เป็นต้น ส่วนยุวเกษตรกร จัดฝึกอบรมวิชาวางแผนในการจัดการฟาร์ม การผลิตพืช อาหารสัตว์ เป็นต้น ส่วนรายละเอียดในการฝึกอบรมนั้นขึ้นอยู่กับแต่ละมลรัฐ (ประกอบ รัตนพันธ์, 2524 : 9 - 12)

2.4 การฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมในประเทศไทย

การให้การฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมในประเทศไทยเรานั้นแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ การฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรม หลักสูตรระยะสั้นประจำที่ และเคลื่อนที่ ซึ่งมีหน่วยงานราชการรับผิดชอบอยู่หลายหน่วยงานด้วยกัน ดังเช่น กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา กองวิทยาลัยเกษตรกรรม กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน เร่งรัดพัฒนาชนบท กรมประชาสงเคราะห์ กรมราชทัณฑ์ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการเกษตร กรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น สำหรับรายละเอียดในการจัดหลักสูตรในการฝึกอบรมนั้นจะแตกต่างกันไปบ้าง เช่น

กองวิทยาลัยเกษตรกรรม ได้จัดหลักสูตรในการฝึกอบรม 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรเกษตรกรรมระยะสั้นประจำที่ และหลักสูตรเกษตรกรรมเคลื่อนที่ให้แก่เกษตรกรที่มีพื้นความรู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือผู้ที่อ่านออกเขียนได้โดยอนุโลมและมีอายุอยู่ระหว่าง 16 - 50 ปี หลักสูตรเกษตรกรรมระยะสั้นประจำที่นั้นจัดฝึกอบรมขึ้นในสถาบันการศึกษาในสังกัดใช้เวลาฝึกอบรมระหว่าง 7 - 15 วัน แต่อาจจะยืดหยุ่นตามเนื้อหาของวิชาที่ฝึกอบรม สำหรับวิชาที่ฝึกอบรมนั้นพิจารณาจากความต้องการของท้องถิ่นเป็นหลัก ส่วนหลักสูตรเกษตรกรรมเคลื่อนที่นั้นใช้เวลาฝึกอบรมระหว่าง 1 - 3 วัน โดยจัดวิทยากรพร้อมอุปกรณ์ - เครื่องมือ วัสดุ - ฝึกอบรมสาธิตจากวิทยาลัยเกษตรกรรมบริการเดินทางเข้าไปฝึกอบรมในหมู่บ้าน

กองการศึกษาผู้ใหญ่ ได้จัดหลักสูตรระยะสั้นตามความต้องการของประชากรในโรงเรียนผู้ใหญ่สายอาชีพ โดยใช้เวลาในการฝึกอบรมตั้งแต่ 100 ชั่วโมง ถึง 1 ปี ตามลักษณะวิชา เปิดการอบรม 4 หมวดวิชา ได้แก่ หมวดวิชาอุตสาหกรรม คหกรรม ธุรกิจ และเกษตรกรรมและได้จัดหลักสูตรระยะสั้นในโรงเรียนผู้ใหญ่เคลื่อนที่และโรงเรียนฝึกอาชีพเคลื่อนที่โดยใช้เวลาฝึกอบรม 100 - 300 ชั่วโมง เปิดการฝึกอบรมวิชาการเย็บเสื้อผ้า ตัดผม เสริมสวย ช่างเครื่องยนต์ และเกษตรกรรม นอกจากนี้แล้วยังได้จัดการฝึกอบรมกลุ่ม สนใจตามความต้องการของประชากรด้วยโดยใช้เวลาในการฝึกอบรม 16 - 30 ชั่วโมง

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้เปิดอบรมวิชาชีพภาคฤดูร้อน สำหรับประชาชนขึ้นเป็นปีแรกใน พ.ศ. 2496 และได้เปิดอบรมติดต่อกันเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันทั้งนี้เพราะมหาวิทยาลัยเห็นความสำคัญของวิชาชีพทางการเกษตร ซึ่งไปช่วยปรับปรุงงานของประชาชนให้ดีขึ้น เพราะประชาชนจะได้รับความรู้และเทคนิคใหม่ๆ เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา และมีจุดประสงค์เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความคิดริเริ่มเป็นการก่อให้เกิดอาชีพใหม่ขึ้น สำหรับระยะเวลาที่จัดการฝึกอบรมนั้น ได้จัดในภาคฤดูร้อน ประมาณ เดือนเมษายน ของทุกๆ ปี ผู้เข้ารับการอบรมมีทั้งเกษตรกร ช่างราชการ และบุคคลอาชีพอื่นๆ โดยไม่จำกัดเพศ และระดับการศึกษา เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมประมาณ 4 สัปดาห์ มีการให้ประกาศนียบัตรด้วย และผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องเสียค่าธรรมเนียมเป็นรายวิชา ปัจจุบันงานฝึกอบรมเป็นหน้าที่รับผิดชอบของสำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศูนย์ฝึกอบรมการเลี้ยงสุกรแห่งชาติ เคยให้การฝึกอบรมการเลี้ยงสุกรแก่เกษตรกรและผู้สนใจโดยใช้สถานที่ของสถานีปรับปรุงพันธุ์สุกรทับทิมทอง จังหวัด สระบุรี และที่ศูนย์วิจัยและการ

ฝึกอบรมการเลี้ยงสุกรกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม การฝึกอบรมจัดเป็นครั้งคราวไม่กำหนดแน่นอน ต่อมาหน่วยราชการและประชากรได้ให้ความสนใจมากขึ้น ศูนย์จึงเริ่มเปิดการฝึกอบรมการเลี้ยงสุกรอย่างเป็นทางการขึ้นเป็นครั้งแรกที่ศูนย์วิจัยและฝึกอบรม การเลี้ยงสุกรแห่งชาติ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2518 มีเจ้าหน้าที่และเยาวชนจาก 19 จังหวัด ซึ่งสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทส่งเข้ามาฝึกอบรมในรุ่นแรก จำนวน 44 คน ต่อมาได้อบรมอีก 2 รุ่น จำนวน 57 คน และการฝึกอบรมการเลี้ยงสุกรสำหรับเกษตรกรรุ่นแรกได้เกิดขึ้นระหว่าง วันที่ 19 เมษายน - 8 พฤษภาคม 2518 โดยรับเฉพาะเกษตรกรในเขตจังหวัดนครปฐม ราชบุรี และ สุพรรณบุรี ส่วนในรุ่นที่สองได้เปิดอบรมเกษตรกรทั่วประเทศขึ้นในระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม - 5 มิถุนายน 2519 จากการประเมินผลผู้ผ่านการฝึกอบรมยอมรับว่าได้รับประโยชน์จากการฝึกอบรมมาก ทำให้เกิดความเชื่อมั่นอาชีพมากขึ้น

นอกจากหน่วยราชการดังกล่าวมาแล้วยังมีหน่วยงานของเอกชนอีกหลายหน่วยงานที่มีส่วนให้การฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมแก่ประชาชนดังเช่น สภาสตรีแห่งชาติ ได้จัดการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมหลักสูตรระยะสั้น เพื่อเสริมความรู้ในการปรับปรุงความเป็นอยู่และเศรษฐกิจของครอบครัวและเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ให้แก่ประชาชน วิชาที่เปิดการฝึกอบรมได้แก่ วิชาการเพาะปลูก วิชาการเลี้ยงปลาและกุ้ง เป็นต้น การจัดฝึกอบรมดังกล่าวเป็นบริการจัดให้ฟรีโดยไม่เก็บเงินค่าบำรุงจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมเลย ใช้เงินของโครงการในการจ้างวิทยากรและค่าใช้จ่ายอื่นๆ โครงการนี้ ได้รับความร่วมมือจากศูนย์โภชนาการเด็กและโรงเรียนในตำบลนั้นๆ ในเรื่องของสถานที่ และการรวมกลุ่มของผู้สนใจเข้ารับการฝึกอบรม (ประกอบ รัตนพันธ์, 2524 : 15 - 24)

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อำนาจ ศิลวัตร (2521 : 39 -56) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสนใจและความต้องการของประชาชนที่มีต่อการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมหลักสูตรระยะสั้น เพื่อใช้ในโครงการของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตเกษตรพระนครศรีอยุธยา พบว่า ประชากรสนใจและต้องการที่จะเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมโดยให้จัดหลักสูตร ที่มีทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ในช่วงเดือนเมษายน ถึง พฤษภาคม ในวันเสาร์ - อาทิตย์ ประมาณ 1 - 7 วัน โดยมีความประสงค์จะไปกลับ สำหรับวิชาชีพเกษตรที่สนใจนั้น เรียงตามลำดับมากไปหาน้อย ในแต่ละสาขาวิชาดังนี้

สาขาพืชศาสตร์ ได้แก่ 1) การปลูกผักเพื่อการค้าและสวนครัว 2) การเพาะเห็ดต่างๆ และ 3) การทำนาแผนใหม่

สาขาสัตวศาสตร์ ได้แก่ 1) การเลี้ยงไก่ 2) การผลิตโคนม และ 3) การเพาะเลี้ยงปลาและผสมเทียมปลา

สาขาอื่นๆ ได้แก่ 1) หลักการสหกรณ์ 2) หลักการทำอาหารกระป๋อง และ 3) อุตสาหกรรมหมักดอง

สุรพล ปริญญากุล (2521 : 40-48) ทำการวิจัยเรื่องโครงการอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมหลักสูตรระยะสั้น ของวิทยาลัยเกษตรกรรมราชบุรี ตามความต้องการของเกษตรกรในเขตอำเภอยะโฮรัมย์ จังหวัดราชบุรี ได้สรุปว่า เกษตรกรต้องการที่จะเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมที่ทางวิทยาลัยเกษตรกรรมราชบุรีจัดขึ้น เพราะเขามีความรู้สึกว่าตัวเองยังมีความรู้ทางการเกษตรไม่เพียงพอ ที่จะประกอบอาชีพให้ได้ผลดี เกษตรกรมีความต้องการให้เปิดการอบรมในเดือนเมษายน ในช่วง 12 - 7 วัน และ ไม่ต้องการให้ทางวิทยาลัยจัดที่พักให้ เพราะมีความประสงค์จะไปกลับระหว่างการอบรมสำหรับวิชาที่ต้องการให้เปิดการอบรมเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้

สาขาพืชศาสตร์ ได้แก่ 1) การทำนาแผนใหม่ 2) การปลูกพืชไร่ต่างๆ และ 3) แมลงศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด

สาขาสัตวศาสตร์ ได้แก่ 1) การเลี้ยงสุกร 2) การเลี้ยงไก่ และ 3) การเลี้ยงโคนม

สาขาช่างเกษตร ได้แก่ 1) ช่างก่อสร้าง 2) เครื่องยนต์ฟาร์ม และ 3) เครื่องมือทุ่นแรงในฟาร์ม

สาขาอื่นๆ ได้แก่ 1) การสหกรณ์ 2) กฎหมาย และ 3) การถนอมอาหาร

เสนอ สิงคมาศ (2521 : 39 - 46) ได้ทำการศึกษาถึงความต้องการของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในอำเภอมือง จังหวัดพัทลุง พบว่าเกษตรกรมีความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมหลักสูตรระยะสั้นค่อนข้างมาก เพื่อนำความรู้ไปปรับปรุงอาชีพของตนเอง โดยมีความต้องการจะเข้ารับการฝึกอบรมวิชาต่อไปนี้

สาขาเกษตรทั่วไป ได้แก่ 1) การสุขาภิบาลสัตว์ 2) การปราบศัตรูพืช และ 3) ดินและปุ๋ย

สาขาพืชศาสตร์ ได้แก่ 1) การทำนาข้าวแผนใหม่ 2) การทำสวนผัก และ 3) การปลูกพืชไร่

สาขาสัตวศาสตร์ ได้แก่ 1) การเลี้ยงสุกร 2) การเลี้ยงไก่ และ 3) การเลี้ยงโคนม โคเนื้อ และการเลี้ยงปลา

สุธี สุวราช (2520 : 41 - 51) ศึกษาถึงความคิดเห็นของประชาชนอำเภอทุ่งสง เกี่ยวกับโครงการอบรมระยะสั้นในวิชาชีพเกษตรกรรมของวิทยาลัยเกษตรกรรม นครศรีธรรมราช ได้ให้ข้อสรุปว่าประชาชนมีความสนใจในโครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้นค่อนข้างมาก และ

จะเข้าอบรมอย่างแน่นนอนหากทางวิทยาลัย ฯ เปิดอบรมระหว่างเดือน มีนาคม – เมษายน และยังให้ข้อเสนอแนะว่าควรจะมีเปิดอบรมประมาณ 7 – 15 วัน และต้องการให้เปิดตรงวันเสาร์ – อาทิตย์มากกว่าวันธรรมดา สำหรับวิชาที่ประชาชนสนใจนั้นได้แก่

สาขาพืชศาสตร์ ได้แก่ 1) การทำนาแผนใหม่ 2) การทำสวนยางพารา และ 3) การทำสวนผัก

สาขาสัตวศาสตร์ ได้แก่ 1) การเลี้ยงไก่ 2) การเลี้ยงสุกร และ 3) การเลี้ยงเป็ด

จำนง แก้วดวง (2521 : 49 – 51) ได้ศึกษาความต้องการในการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมของเกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัดตาก พบว่า เกษตรกรมีความสนใจและต้องการที่จะรับการฝึกอบรมมาก เพื่อจะได้นำความรู้และวิธีการปฏิบัติใหม่ๆ ไปปรับปรุงประกอบอาชีพของตนเองให้ได้ผลดีขึ้น และเกษตรกรยังให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจะมีเปิดฝึกอบรมในช่วงที่เสร็จจากการทำนา คือประมาณ เดือน มีนาคม ควรใช้เวลาในการอบรมในช่วง 1 – 7 วัน การอบรมควรอบรมตลอดทั้งวันติดต่อกันไป หลังจากฝึกอบรมเสร็จแล้ว ควรแจกประกาศนียบัตรสำหรับที่พักระหว่างการฝึกอบรมไม่ควรจัดเพราะมีความต้องการรับการอบรมประเภท ไป – กลับ

ยกย่อง พิศุทธรางกูร (2523 : 76) ได้สำรวจข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรในหมู่บ้านวังแตร อำเภอเมือง จังหวัดตรัง พบว่าเกษตรกรมีความต้องการจะปรับปรุงอาชีพของตนเองให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ โดยต้องการคำแนะนำความรู้ในเรื่องการทำนา การทำสวนยาง และการรวมกลุ่มเกษตรกรตามลำดับและต้องการความช่วยเหลือในเรื่องการชลประทาน การประกันราคาคาผลิตผล และการตั้งกลุ่มเกษตรกร

จรินทร์ เทศวานิช (2521 : 156) รายงานผลการวิจัยถึงความประสงค์ที่จะศึกษาอบรมวิชาการทางด้านเกษตร จากเกษตรกรตามฟาร์มต่างๆ ทุกภาคของประเทศไทย พบว่าเกษตรกรมีความประสงค์ที่จะศึกษาอบรมวิชาการทางด้านเกษตรแผนใหม่เป็นอย่างมาก แต่ต้องการอบรมในระยะเวลาสั้น เพียง 1 – 7 วัน

ยกย่อง พิศุทธางกูร (2523 : 61 – 62) ได้ทำการศึกษาสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ของเกษตรกรเพื่อการส่งเสริมการเกษตรในหมู่บ้านวังแตร ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนมากต้องการให้วิทยาลัยเกษตรกรรมตรัง ช่วยเหลือด้านพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ จำนวน ร้อยละ 29.41 ต้องการให้จัดการฝึกอบรมวิชาชีพ ร้อยละ 17.65 บริการเอกสารวิชาการเกษตร ร้อยละ 11.77 ช่วยแนะนำการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 7.84 รวมทั้งการติดต่อซื้อวัสดุเกษตร และทำแปลงสาธิตในหมู่บ้าน จำนวนเท่ากัน คือ จำนวนร้อยละ 3.92

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประกอบ รัตนพันธ์ (2521 : 176 – 77) ได้ทำการศึกษาความต้องการการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมของประชากรจังหวัดพังงา ได้สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการของประชากรที่มีต่อการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมว่า วิชาชีพเกษตรกรรมที่ประชากรต้องการเข้ารับการอบรมเรียงจากมากไปน้อยตามลำดับ คือ การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงสุกร การทำสวนยาง การเก็บรักษาผลิตผลเกษตร การตลาดเกษตร เครื่องทุนแรงในฟาร์ม การทำนา การถนอมอาหาร เครื่องจักรกลและการซ่อม และสหกรณ์การเกษตร

ประชากรส่วนใหญ่ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมในระยะสั้นๆ เพียง 1 สัปดาห์ หรืออย่างช้าไม่ควรเกิน 2 สัปดาห์ ในช่วงระยะเวลาที่ว่างจากงานหลักคือประมาณ เดือนมีนาคม – เมษายน โดยต้องการเข้ารับการฝึกอบรมเต็มวันตลอดทั้งสัปดาห์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวจัยเรื่องความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกรบ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 2) ศึกษาความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการเกษตรกรรมของเกษตรกรบ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหัวข้อต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.2 วิธีการดำเนินการสร้างแบบสอบถามและลักษณะของแบบสอบถาม

3.3.3 การทดลองใช้แบบสอบถาม

3.3.4 วิธีการดำเนินการส่งแบบสอบถาม

3.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรบ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 132 คน

3.2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

วิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 40)

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม เพื่อให้ทราบความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรบ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

3.3.2 วิธีการดำเนินการสร้างแบบสอบถามลักษณะของแบบสอบถาม

1. ศึกษาวัตถุประสงค์ของปัญหาให้เข้าใจแน่ชัดเสียก่อน
2. ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถามเพื่อให้เหมาะในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. กำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถาม โดยแบ่งออกเป็นหมวดหมู่เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
4. สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง โดยพิจารณาจุดมุ่งหมายของการวิจัย
5. ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องของลักษณะแบบสอบถาม

แบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการจัดฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกร

3.3.3 การทดลองใช้แบบสอบถาม (Try out)

หลังจากสร้างแบบสอบถามเสร็จแล้วนำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจ เพื่อหาข้อบกพร่องและทำการแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ต่อจากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum Si^2}{s_i^2} \right]$$

α = แทนสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

K = แทนจำนวนข้อมูลของแบบสอบถาม

$\sum Si^2$ = แทนผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ

s_i^2 = แทนความแปรปรวนของคะแนนรวมของแบบสอบถามทั้งฉบับ

สูตรความแปรปรวนของคะแนน

$$S_i^2 = \left[\frac{\sum x^2}{N} \right] - \left[\frac{\sum x}{N} \right]^2$$

S_i^2 = ความแปรปรวนของคะแนน

X = แทนคะแนนของแบบสอบถามแต่ละข้อ

N = แทนจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม (รวีวรรณ ชินะตระกูล, 2538 : 145)

ผลจากการทดสอบได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.69 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นเหมาะที่จะนำไปใช้เก็บข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ได้

3.3.4 วิธีการดำเนินการส่งแบบสอบถาม

ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจำนวน 132 ฉบับ โดยแจกแบบสอบถามให้เกษตรกรที่เป็นประชากรในการตอบแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมคืนด้วยตนเอง โดยได้รับแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 132 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

เมื่อรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับต่อจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้แต่ละรายการเข้าตารางข้อมูลดิบแล้วนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้มาแจกแจงความถี่
2. นำข้อมูลมาหาค่าร้อยละ ใช้กับข้อมูลตอนที่ 1 โดยใช้สูตร

$$\text{สูตรหาค่าร้อยละ} = X \times \frac{100}{N}$$

กำหนดให้ X = จำนวนประชากรที่ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

3. การหาค่าคะแนนเฉลี่ยใช้กับแบบสอบถามตอนที่ 2 (ประคอง กรรณสูตร, 2538 : 96)

$$\text{สูตรหาค่าเฉลี่ย} \bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

กำหนดให้ $\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ย

$\sum fx$ = ผลรวมทั้งหมดของความถี่คูณคะแนน

N = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

ระดับคะแนนของความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรในด้านต่าง ๆ คือ ด้านการปลูกพืช ด้านการเลี้ยงสัตว์ ด้านประมง และด้านอุตสาหกรรมเกษตร ได้กำหนดไว้ดังนี้

5	หมายถึง	มีความต้องการฝึกอบรมในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความต้องการฝึกอบรมในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความต้องการฝึกอบรมในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความต้องการฝึกอบรมในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความต้องการฝึกอบรมในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ย ให้เกณฑ์ดังนี้ (ประคอง กรรณสูตร, 2538 : 70)

4.50 - 5.00	หมายถึง	มีความต้องการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายถึง	มีความต้องการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก
2.50 - 3.49	หมายถึง	มีความต้องการฝึกอบรมอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายถึง	มีความต้องการฝึกอบรมอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.49	หมายถึง	มีความต้องการฝึกอบรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้กับแบบสอบถามตอนที่ 2 (มานศรี มาลีวงษ์, 2539

: 92)

สูตรการหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$SD = \sqrt{\frac{N \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

กำหนดให้ $\sum fx^2$ = ผลรวมของคะแนน

$\sum fx$ = ผลรวมคะแนนทั้งหมดของความถี่คูณคะแนน

N = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

SD = ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สถานภาพโดยทั่วไปของเกษตรกรบ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 2) ความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรบ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี และ 3) ข้อเสนอแนะที่มีต่อความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรบ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของเกษตรกร

ตารางที่ 4.1 สถานภาพทั่วไปของเกษตรกรในหมู่บ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

รายการ	จำนวน (คน) (N=132)	ร้อยละ (%)
1. เพศ		
ชาย	80	60.60
หญิง	52	39.40
2. อายุ		
20 – 30 ปี	25	18.94
31 – 40 ปี	56	42.43
41 – 50 ปี	35	26.51
51 – 60 ปี	16	12.12
อายุต่ำสุด 25 ปี		
อายุสูงสุด 56 ปี		
อายุเฉลี่ย 31.8 ปี		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน) N=132	ร้อยละ (%)
3.สถานภาพ		
โสด	13	9.85
สมรส	114	86.36
หย่าร้าง	5	3.79
4.ระดับการศึกษา		
ป.4	49	37.12
ป.6	63	47.73
ม.3	11	8.33
ม.6	9	6.82
5.จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
1 – 5 คน	102	77.28
6 – 10 คน	30	22.72
6.รายได้ครอบครัวต่อปี		
1,000 – 10,000 บาท/ปี	31	23.49
11,000 – 20,000 บาท/ปี	50	37.88
21,000 – 30,000 บาท/ปี	26	19.69
มากกว่า 31,000 บาท/ปี	25	18.94
7.อาชีพหลัก		
ปลูกพืช	86	65.16
เลี้ยงสัตว์	26	19.69
ประมง	11	8.33
อุตสาหกรรมเกษตร	9	6.82
8.พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด		
1 – 5 ไร่	33	25.00
6 – 10 ไร่	46	34.84

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน) N=132	ร้อยละ (%)
11 - 15 ไร่	25	18.94
มากกว่า 15 ไร่	28	21.22
9.เคยมีการฝึกอบรมทางการ เกษตรเพิ่มเติม	132	100

จากตารางที่ 4.1 แสดงสถานภาพทั่วไปของเกษตรกรในหมู่บ้านวังยาง พบว่าผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 60.60) รองลงมาเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 39.40) ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี (ร้อยละ 42.43) รองลงมาคืออายุระหว่าง 41 - 50 ปี (ร้อยละ 26.51) อายุระหว่าง 20 - 30 ปี (ร้อยละ 18.94) และอายุ 51 - 60 ปี (ร้อยละ 12.12) มีอายุน้อยที่สุด 25 ปี และมีอายุสูงสุด 56 ปี มีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 31.8 ปี สถานภาพส่วนใหญ่สมรสแล้ว (ร้อยละ 86.36) รองลงมาโสด (ร้อยละ 9.85) และหย่าร้าง (ร้อยละ 3.79) ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 (ร้อยละ 47.73) ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 (ร้อยละ 37.12) ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ร้อยละ 8.33) ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ร้อยละ 6.82) จำนวนสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 1 - 5 คน (ร้อยละ 77.28) รองลงมาอยู่ระหว่าง 6 - 10 คน (ร้อยละ 22.72) รายได้ครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อปีส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 11,000 - 20,000 บาท/ปี (ร้อยละ 37.88) รองลงมาคือรายได้ระหว่าง 1,000 - 10,000 บาท/ปี (ร้อยละ 23.49) มีรายได้ระหว่าง 21,000 - 30,000 บาท/ปี (ร้อยละ 19.70) และมีรายได้มากกว่า 31,000 บาท/ปี (ร้อยละ 18.94) อาชีพหลักส่วนใหญ่จะมีการประกอบอาชีพปลูกพืชมากที่สุด (ร้อยละ 65.16) รองลงมาคืออาชีพการเลี้ยงสัตว์ (ร้อยละ 19.69) อาชีพการประมง (ร้อยละ 8.33) และอาชีพอุตสาหกรรมการเกษตร (ร้อยละ 6.81) ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 6 - 10 ไร่ (ร้อยละ 34.84) รองลงมาคือพื้นที่ 1 - 5 ไร่ (ร้อยละ 25.00) พื้นที่มากกว่า 15 ไร่ (ร้อยละ 21.22) และมีพื้นที่ 11 - 15 ไร่ (ร้อยละ 18.94) และเกษตรกรในหมู่บ้านวังยางส่วนใหญ่เคยได้รับการฝึกอบรมทางด้านเกษตรกรรมมาแล้ว (ร้อยละ 100.00)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรบ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ตารางที่ 4.2 ความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรในด้านการปลูกพืช

รายการ	ระดับความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกร (N = 132)		
	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความต้องการ
	1. การคัดเลือกพันธุ์	4.23	0.66
2. การขยายพันธุ์	4.16	0.70	มาก
3. การปรับปรุงพันธุ์	4.05	0.95	มาก
4. การใช้ฮอร์โมนในพืชเพิ่มการเจริญเติบโต	3.90	0.95	มาก
5. เกษตรผสมผสาน	3.81	1.20	มาก
6. วิธีการใช้ยาฆ่าศัตรูพืชที่ถูกต้อง	3.80	0.84	มาก
7. เกษตรแบบยั่งยืน	3.80	1.19	มาก
8. วิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิต	3.71	1.03	มาก
9. เกษตรทฤษฎีใหม่	3.71	1.36	มาก
10. การป้องกันและควบคุมโรคหลังการเก็บเกี่ยว	3.53	1.10	มาก
11. การบรรจุหีบห่อผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว	3.43	1.10	ปานกลาง
รวม	3.83	-	มาก

จากตารางที่ 4.2 แสดงความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรในด้านการปลูกพืช พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการโดยรวมอยู่ในระดับมาก (3.83) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ชาวบ้านมีความต้องการอยู่ในระดับมาก 10 รายการ คือ 1) การคัดเลือกพันธุ์ (4.23) 2) การขยายพันธุ์ (4.16) 3) การปรับปรุงพันธุ์ (4.05) 4) การใช้ฮอร์โมนในพืชเพิ่มการเจริญเติบโต (3.90) 5) เกษตรผสมผสาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(3.81) 6) วิธีการใช้ยาฆ่าศัตรูพืชที่ถูกต้อง (3.80) 7) เกษตรแบบยั่งยืน (3.80) 8) วิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิต (3.71) 9) เกษตรทฤษฎีใหม่ (3.71) และ 10) การป้องกันและควบคุมโรคหลังการเก็บเกี่ยว (3.53) ส่วนรายการที่มีระดับความต้องการอยู่ในระดับปานกลางมีเพียง 1 รายการ คือ การบรรจุหีบห่อผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว (3.43)

ตารางที่ 4.3 ความต้องการเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรในด้านการเลี้ยงสัตว์

รายการ	ระดับความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกร (N = 132)		
	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความต้องการ
	1. การตอนสุกร	3.86	2.12
2. การผสมเทียมสุกร	3.85	1.22	มาก
3. การคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์สุกร	3.75	1.02	มาก
4. หลักป้องกันและรักษาโรค โค - กระบือ	3.68	1.21	มาก
5. การให้วัคซีนที่ถูกต้องในสัตว์ปีก	3.61	1.27	มาก
6. การรู้จักวิธีการป้องกันโรคในสัตว์ปีก	3.56	1.33	มาก
7. การผสมเทียมโค - กระบือ	3.54	1.25	มาก
8. การตอนโค - กระบือ	3.53	0.86	มาก
9. การทำคลอดสุกร	3.46	1.13	ปานกลาง
10. โรคที่สำคัญในสัตว์ปีก	3.46	1.21	ปานกลาง
11. การทำฟาร์มสัตว์ปีก	3.45	1.10	ปานกลาง
12. การผสมเทียมสัตว์ปีก	3.45	1.37	ปานกลาง
13. การทำบันทึกการผสมเทียมพันธุ์สุกร	3.31	1.07	ปานกลาง
รวม	3.57	-	มาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.3 แสดงความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรบ้านวังยางในด้านการเลี้ยงสัตว์ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (3.57) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมาก 8 รายการ คือ 1) การตอนสุกร (3.86) 2) การผสมเทียม (3.85) 3) การคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์สุกร (3.75) 6) การรู้จักวิธีการป้องกันโรคในสัตว์ปีก (3.56) 7) การผสมเทียม โค - กระบือ (3.54) และ 8) การตอนโค - กระบือ (3.53) ส่วนที่เหลืออีก 5 รายการมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลางคือ 1) การทำคลอดสุกร (3.46) 2) โรคที่สำคัญในสัตว์ปีก (3.46) 3) การทำฟาร์มสัตว์ปีก (3.45) 4) การผสมเทียมสัตว์ปีก (3.45) และ 5) การทำบันทึกการผสมพันธุ์สุกร (3.37)

ตารางที่ 4.4 ความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรในด้านประมง

รายการ	ระดับความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกร (N = 132)		
	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความต้องการ
1. การเลี้ยงปลาในกระชัง	4.00	0.94	มาก
2. การผสมเทียมปลา	3.86	1.09	มาก
3. การเลี้ยงปลาในไร่นาสวนผสม	3.71	1.07	มาก
4. การเลี้ยงกุ้งน้ำจืดที่ให้ผลผลิตเร็ว	3.44	1.48	ปานกลาง
5. การเลี้ยงกบในบ่อซีเมนต์	3.41	1.11	ปานกลาง
6. วิธีป้องกันและรักษาโรคที่มักพบในสัตว์น้ำจืด	3.37	1.53	ปานกลาง
7. การเลี้ยงสัตว์น้ำจืดโดยปลอดจากสารพิษ	3.25	1.24	ปานกลาง
8. การเลี้ยงกบในบ่อดิน	3.25	1.29	ปานกลาง
9. วิธีการเพาะขยายพันธุ์ปลาน้ำจืดที่สำคัญทางเศรษฐกิจ	3.21	1.24	ปานกลาง
รวม	3.50	-	มาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.4 แสดงความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรในด้านประมง พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการโดยรวมอยู่ในระดับมาก (3.50) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่าเกษตรกรมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 6 รายการ คือ 1) การเลี้ยงกุ้งน้ำจืดที่ให้ผลผลิตเร็ว (3.44) 2) การเลี้ยงกบในบ่อซีเมนต์ (3.41) 3) วิธีป้องกันและรักษาโรคที่มักพบในสัตว์น้ำจืด (3.37) 4) การเลี้ยงสัตว์น้ำจืดโดยปลอดสารพิษ (3.25) 5) การเลี้ยงกบในบ่อดิน (3.25) 6) วิธีการเพาะขยายพันธุ์ปลาจืดที่สำคัญทางเศรษฐกิจ (3.21) ส่วนที่เหลืออีก 3 รายการมีความต้องการอยู่ในระดับมาก คือ 1) การเลี้ยงปลาในกระชัง (4.00) 2) การผสมเทียมปลา (3.86) และ 3) การเลี้ยงปลาในไร่นาสวนผสม (3.71)

ตารางที่ 4.5 ความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรในด้านอุตสาหกรรมเกษตร

รายการ	ระดับความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกร (N = 132)		
	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความต้องการ
1. การแปรรูปปลาร้า	3.77	1.12	มาก
2. การทำผักกาดดอง	3.71	1.07	มาก
3. การทำผลิตภัณฑ์จากต้นกก	3.47	1.15	ปานกลาง
4. ผลิตภัณฑ์จากข้าว	3.31	1.26	ปานกลาง
5. การทำผลิตภัณฑ์จากฝ้าย	3.25	1.24	ปานกลาง
6. การทำผลิตภัณฑ์จากหวาย	3.12	1.28	ปานกลาง
7. การทำปุ๋ยชีวภาพ	3.09	1.23	ปานกลาง
8. การทำผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน	3.03	1.51	ปานกลาง
9. การทำผ้าไหม	2.97	1.15	ปานกลาง
10. การทำไข่เค็ม	2.87	1.31	ปานกลาง
รวม	3.25	-	ปานกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.5 แสดงความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรในด้านอุตสาหกรรม พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3.25) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าเกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมในระดับปานกลาง 8 รายการคือ 1) การทำผลิตภัณฑ์จากต้นกก (3.47) 2) ผลิตภัณฑ์จากข้าว (3.31) 3) การทำผลิตภัณฑ์จากฝ้าย (3.25) 4) การทำผลิตภัณฑ์จากหวาย (3.12) 5) การทำปุ๋ยชีวภาพ (3.09) 6) การทำผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน (3.03) 7) การทำผ้าไหม (2.97) และ 8) การทำไข่เค็ม (2.87) ส่วนที่เหลืออีก 2 รายการมีความต้องการอยู่ในระดับมาก คือ 1) การแปรรูปปลาร้า (3.77) และ 2) การทำผักกาดดอง (3.71)

ตารางที่ 4.6 สรุปความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมในด้านต่าง ๆ

รายการ	เกษตรกรบ้านวังยาง N = 132	
	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ระดับความต้องการ
1. ด้านการปลูกพืช	3.83	มาก
2. ด้านการเลี้ยงสัตว์	3.57	มาก
3. ด้านการประมง	3.50	มาก
4. ด้านอุตสาหกรรมเกษตร	3.25	ปานกลาง
รวม	3.53	มาก

จากตารางที่ 4.6 แสดงสรุปความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการโดยรวมอยู่ในระดับมาก (3.53) และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่าเกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก 3 ด้านคือ 1) ด้านการปลูกพืช (3.83) 2) ด้านการเลี้ยงสัตว์ (3.57) 3) ด้านประมง (3.5) ส่วนที่เหลืออีก 1 ด้านมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านอุตสาหกรรมเกษตร (3.25)

4.3 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอแนะที่มีต่อความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมประสิทธิภาพทางด้านเกษตร

เกษตรกรมีข้อเสนอแนะในความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรว่าอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่มีเกียรติและศักดิ์ศรี ไม่ด้อยไปกว่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาชีพอื่น เพราะอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนและประเทศได้ ซึ่งเกษตรกรส่วนมากเห็นว่ารัฐบาลควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนทางด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ 1) จัดการฝึกอบรมทักษะและวิชาชีพให้กับเกษตรกร 2) ให้การสนับสนุนเงินลงทุนในการประกอบอาชีพ และ 3) จัดตลาดจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร และประกันราคาของผลผลิตทางการเกษตร เพราะเห็นว่าราคาของผลผลิตทางการเกษตร ยังถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางอยู่

4.4 วิจัยกรณี

สภาพทั่วไปของเกษตรกรบ้านวังยาง ตำบลบุ่งหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุ 31 - 40 ปี และสมรสแล้ว จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพราะฐานะทางครอบครัวยากจนเมื่อจบการศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต้องออกจากโรงเรียนมาช่วยพ่อแม่ทำงานหรือประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวอยู่ระหว่าง 6 - 10 คน มีรายได้เฉลี่ยต่อปีอยู่ระหว่าง 11,000 - 20,000 บาท/ปี เป็นส่วนมากอาชีพหลักทางการเกษตรจะมีการปลูกพืชมากที่สุด และรองลงมาคือ อาชีพเลี้ยงสัตว์ เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่ในหมู่บ้านใกล้แหล่งน้ำซึ่งเหมาะทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ในการทำการเกษตร 6 - 10 ไร่ และเกษตรกรเคยได้รับการฝึกอบรมทางด้านเกษตรกรรมมาแล้วทั้งหมด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีความสนใจและต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมในงานอาชีพของตนเอง โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ จ้างง แก้วคง (2521 : 49 - 51) ได้ศึกษาความต้องการในการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมของเกษตรกร อำเภอเมือง จังหวัดตาก พบว่าเกษตรกร มีความสนใจ และต้องการที่จะรับการฝึกอบรมมาก เพื่อจะได้นำความรู้และวิธีการปฏิบัติใหม่ ๆ ไปปรับปรุงประกอบอาชีพของตนเองให้ได้ผลดีขึ้น

ความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรบ้านวังยาง ตำบลบุ่งหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี มีดังนี้

ด้านการปลูกพืช เกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่ามี 3 รายการ ที่เป็นประเด็นที่น่าสนใจคือ 1) การคัดเลือกพันธุ์ 2) การขยายพันธุ์ 3) การปรับปรุงพันธุ์ ซึ่งเกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมในระดับมาก เพราะว่าในหมู่บ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการปลูกพืชจึงมีความสนใจในด้านนี้มากกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยกย่อง พิศุทธางกูร (2523 : 61 - 62) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรเพื่อการส่งเสริมการเกษตรในหมู่บ้านวัง

แตร ตำบลนาท่อมเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนมาก ต้องการให้วิทยาลัยเกษตรกรรมตรัง ช่วยเหลือด้านเมล็ดพืช ร้อยละ 29.41 ต้องการให้จัดการฝึกอบรมวิชาชีพร้อยละ 17.65 แจกคู่มือการปลูกพืช ร้อยละ 11.17 ช่วยเหลือทำการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรร้อยละ 9.84 รวมทั้งการติดต่อซื้อวัสดุเกษตรกรรมและทำแปลงสาธิตในหมู่บ้าน จำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 3.92

ด้านการเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่ามี 5 รายการที่น่าสนใจคือ 1) การตอนสุกร 2) การผสมเทียมสุกร 3) การคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์สุกร 4) หลักป้องกันและรักษาโรคโค - กระบือ และ 5) การให้วัคซีนที่ถูกต้อง ที่เกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมในระดับมากอาจเป็นเพราะเกษตรกรมีการเลี้ยงสุกรมาก และสุกรก็เป็นสัตว์เศรษฐกิจสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร หากแต่เกษตรกรยังขาดความรู้ในการคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์สุกรหรือวิธีการปฏิบัติต่อตัวสุกร จึงมีความต้องการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิ สุวราช (2520 : 41 - 45) ได้ศึกษาความเห็นของประชาชน อำเภอทุ่งสง เกี่ยวกับโครงการอบรมหลักสูตรระยะสั้นในวิชาชีพเกษตรกรรมของวิทยาลัยเกษตรกรรมนครศรีธรรมราช พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรระยะสั้นค่อนข้างมาก วิชาที่ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมในสาขาสัตว์บาลได้แก่ 1) การเลี้ยงไก่ 2) การเลี้ยงสุกร และ 3) การเลี้ยงเป็ด

ด้านประมง โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่ามี 3 รายการที่น่าสนใจคือ 1) การเลี้ยงปลาในกระชัง 2) การผสมปลา 3) การเลี้ยงปลาในไร่นาสวนผสม เพราะส่วนมากเกษตรกรในบ้านวังยาง มีพื้นที่ใกล้กับแหล่งน้ำคือ แม่น้ำมูล และเกษตรกรมีการเลี้ยงปลาในกระชังตามริมฝั่งน้ำมูลมาก แต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องจึงมีความต้องการฝึกอบรมในสิ่งเหล่านั้น ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญปลุก บุญอาจ (2536 : 95 - 97) ได้ศึกษาความต้องการความรู้ทางการเกษตรของประชาชนในหมู่บ้านใกล้เคียง กับวิทยาลัยเกษตรกรรมกำแพงเพชร พบว่า เกษตรกรมีความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมอบรมในด้านประมงในระดับมากคือ การเลี้ยงปลาน้ำจืด การเพาะพันธุ์ปลาของอนุบาล โรคและการป้องกันโรคของปลา รองลงมาคือ การเลี้ยงกบ การเพาะพันธุ์กบ

ด้านอุตสาหกรรม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่ามี 2 รายการที่น่าสนใจซึ่งมีความต้องการในระดับมาก คือ 1) การแปรรูปปลาร้า 2) การทำผักกาดดอง ซึ่งอาจเป็นเพราะเกษตรกรในพื้นที่มีการทำปลาร้ามากและปลาจากแม่น้ำมูลที่ได้ในแต่ละปี เช่น ในฤดูฝนจะมีการดักปลาได้มาก ก็จะเหลือจากการกินจึงนำปลามาหมัก

ทำปาลาร้า เกษตรกรจึงต้องการฝึกอบรมในด้านนี้อยู่ในระดับมาก ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปทุมรัตน์ บุญเลิศ (2528 : 71 - 73) ที่ได้ศึกษาความต้องการในการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรม ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำนา จังหวัดลำปาง พบว่าสมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำนาส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะเข้ารับการฝึกอบรม วิชาชีพเกษตรกรรม อุตสาหกรรมเกษตร ในเรื่องของการแปรรูปผลิตภัณฑ์ใหม่ทางพืช การเก็บรักษาผลผลิตเกษตรและหลักการถนอมผลผลิตเกษตร ส่วนในด้านของการแปรรูปผลิตภัณฑ์ด้านสัตว์บาล พบว่าเกษตรกรมีความต้องการที่จะเข้ารับการฝึกอบรมในระดับมาก ซึ่งสาเหตุอาจเนื่องมาจากเกษตรกรนิยมบริโภคเนื้อสัตว์มาก จึงต้องการที่จะรักษาผลผลิตทางเนื้อสัตว์ไว้ให้มีสภาพอยู่ได้ยาวนาน จึงมีความต้องการฝึกอบรมในสิ่งเหล่านี้ในระดับที่มาก

สรุปความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรในแต่ละด้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า เกษตรกรให้คะแนนรวมด้านปลูกพืชมาก เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่ใกล้แหล่งน้ำเหมาะสำหรับทำการเกษตรกรรม และให้คะแนนรวมในด้านอุตสาหกรรม เป็นอันดับสุดท้าย

ข้อเสนอแนะที่มีต่อความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความเห็นว่ารัฐบาลควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนทางด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ 1) จัดการฝึกอบรมทักษะและวิชาชีพให้กับเกษตรกร 2) ให้การสนับสนุนเงินลงทุนในการประกอบอาชีพ และ 3) จัดหาตลาดจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร และ ประกันราคาของผลผลิต อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานภาพทั่วไปของเกษตรกรบ้านวังยาง ตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 2) ศึกษาความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกร และ 3) ศึกษาข้อเสนอแนะที่มีความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกร บ้านวังยาง ตำบลนุ่งหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งกลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เกษตรกรในหมู่บ้านวังยาง ตำบลนุ่งหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 132 คน และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

5.1.1 การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของเกษตรกรในหมู่บ้านวังยาง ตำบลนุ่งหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

พบว่าเกษตรกรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 60.60) ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 56 ปี (ร้อยละ 42.42) และสมรส (ร้อยละ 86.36) การศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ร้อยละ 47.73) มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวอยู่ระหว่าง 1 - 5 คน (ร้อยละ 77.28) รายได้โดยประมาณของครอบครัวต่อปีอยู่ระหว่าง 11,000 - 20,000 บาทต่อปี (ร้อยละ 37.88) ประกอบอาชีพการปลูกพืชเป็นอาชีพหลัก (ร้อยละ 65.16) มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 6 - 10 ไร่ (ร้อยละ 34.84) และเกษตรกรเคยได้รับการฝึกอบรมด้านการเกษตรมาแล้วทุกคน (ร้อยละ 100.00)

5.1.2 ความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกร

ด้านการปลูกพืช พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรโดยรวมอยู่ในระดับมากคะแนนเฉลี่ย (3.83) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า มีรายการที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 1 รายการคือการบรรจุนิพห่อผลิตผลหลังการเก็บเกี่ยว (3.43) ส่วนรายการอื่นๆ มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับ

มาก ซึ่งรายการที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมาก 3 รายการแรก คือ 1) การคัดเลือกพันธุ์ (4.23) 2) การขยายพันธุ์ (4.16) และ 3) การปรับปรุงพันธุ์ (4.05)

ด้านการเลี้ยงสัตว์ พบว่าเกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.57) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ทุกรายการมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งรายการที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3 รายการแรกคือ 1) การตอนสุกร (3.86) 2) การผสมเทียมสุกร (3.85) และ 3) การคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์สุกร (3.75)

ด้านประมง พบว่าเกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.50) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า มีอยู่ 6 รายการ ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ 1) การเลี้ยงกุ้งน้ำจืดที่ให้ผลผลิตเร็ว (3.44) 2) การเลี้ยงกบในบ่อซีเมนต์ (3.41) 3) วิธีป้องกันและรักษาโรคที่มักพบในสัตว์น้ำจืด (3.37) 4) การเลี้ยงสัตว์น้ำจืดโดยปลอดจากสารพิษ (3.25) 5) การเลี้ยงกบในบ่อดิน (3.25) และ 6) วิธีการเพาะขยายพันธุ์ปลาน้ำจืดที่สำคัญทางเศรษฐกิจ (3.21) ส่วนรายการอื่นๆ ที่เหลือมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3 รายการ คือ 1) การเลี้ยงปลาในกระชัง (4.00) 2) การผสมเทียมปลา (3.86) และ 3) การเลี้ยงปลาในไร่นาสวนผสม (3.71)

ด้านอุตสาหกรรมเกษตร พบว่าเกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.25) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า มีอยู่ 8 รายการที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ 1) การทำผลิตภัณฑ์จากต้นกก (3.47) 2) ผลิตภัณฑ์จากข้าว (3.31) 3) การทำผลิตภัณฑ์จากฝ้าย (3.25) 4) การทำผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน (3.03) 7) การทำผ้าไหม (2.97) และ 8) การทำไข่เค็ม (2.87) ส่วนรายการอื่นๆ ที่เหลือ 2 รายการมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ 1) การแปรรูปปลาร้า (3.77) และ 2) การทำผักกาดดอง (3.71)

สรุปความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรในแต่ละด้าน พบว่าเกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรม ในแต่ละด้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก (3.53) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า เกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ 1) ด้านการปลูกพืช (3.83) 2) ด้านการเลี้ยงสัตว์ (3.57) 3) ด้านประมง (3.5) และพบว่าเกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมอยู่ในระดับปานกลางเพียง 1 ด้าน คือ ด้านอุตสาหกรรมเกษตร (3.25)

5.1.3 ข้อเสนอแนะที่มีต่อความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรในหมู่บ้านวังยาง ตำบล บุ่งหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

เกษตรกรมีความคิดเห็นว่า อาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพที่มีเกียรติและศักดิ์ศรี ไม่ได้ด้อยไปกว่าอาชีพอื่น เพราะอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนและประเทศ ได้ ซึ่งเกษตรกรส่วนมากเห็นว่ารัฐบาลควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนทางด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ 1) จัดการฝึกอบรมทักษะและวิชาชีพให้กับเกษตรกร 2) ให้การสนับสนุนเงินลงทุนในการประกอบอาชีพ และ 3) จัดตลาดจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร และประกันราคาของผลผลิตทางการเกษตร เพราะเห็นว่าราคาของผลผลิตทางการเกษตร ยังถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง อยู่

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาเรื่องความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกร บ้านวังยาง ตำบลbungหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี การฝึกอบรมทางด้านเกษตรกรรมมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับในหมู่บ้านที่ทำการเกษตร เพราะเกษตรกรสามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาใช้กับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม และพื้นที่ส่วนใหญ่ในหมู่บ้านวังยาง ตำบลbungหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี มีความเหมาะสมต่อการประกอบอาชีพทางการเกษตร รัฐบาลควรให้การส่งเสริมและสนับสนุน ในด้านการฝึกอบรมให้กับเกษตรกร ทั้งนี้ส่วนราชการควรจัดหาผู้เชี่ยวชาญหรือนักส่งเสริมมาให้คำแนะนำแก่เกษตรกรหรือชาวบ้าน เพื่อให้มีความรู้เพิ่มขึ้นกว่าเดิม ซึ่งการทำวิจัยครั้งนี้ อาจนำผลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการฝึกอบรมในหมู่บ้านครั้งต่อไป ให้มีประสิทธิภาพและเพื่อให้เกษตรกรมีความรู้เพิ่มเติมในเรื่องนั้นๆ และประสบผลสำเร็จ ในการประกอบอาชีพด้านการเกษตร ลดการว่างงานในชุมชน มีระดับเศรษฐกิจที่ดี และช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและพัฒนาความก้าวหน้าของอาชีพเกษตรให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น

5.2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรเก็บรวบรวมข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้อง และมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าเพื่อจะทำให้การวิจัยนั้นบรรลุเป้าหมาย เสร็จตรงตามเวลาและงานที่ออกมาจะมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2520. คู่มือภาควิชาการส่งเสริมการเกษตร ระดับอำเภอโครงการปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : งานเอกสารคำแนะนำกองเกษตรสัมพันธ์. 127 น.
- โกวิท วรพิพัฒน์. 2518. ความต้องการพื้นฐานของการเรียนคู่มืออบรมผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ. กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา. ม.ป.พ. 35 น.
- จรินทร์ เทศวานิช. 2521. วิเคราะห์การขยายตัวของรายได้ทางสาขาเกษตรที่เกิดจากความก้าวหน้าทางวิชาการ. รายงานการวิจัยภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. (ไร่เนียว) 156 น.
- จำนงค์ แก้วคง. 2521. การสำรวจความต้องการของเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดตากเกี่ยวกับโครงการฝึกอบรมระยะสั้นวิชาชีพเกษตรกรรม. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 51 น.
- น้อย ศิริโชติ. 2523. เทคนิคการอบรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรศาสตร์. 110 น.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2535. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ สวีริยาสาส์น. 40 น.
- บุญปลุก บุญอาจ. 2536. ความต้องการความรู้ทางการเกษตรของประชาชนในหมู่บ้านใกล้เคียงกับวิทยาลัยเกษตรกรรมกำแพงเพชร. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 115 น.
- ประกอบ รัตนพันธ์. 2524. การศึกษาความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมของประชากรจังหวัดพังงา. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 99 น.
- ประคอง กรรณสูตร. 2528. สถิติสำหรับการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช. 70 น.
- _____. 2538. สถิติสำหรับการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช. 96 น.
- ปทุมรัตน์ บุญเลิศ. 2528. การศึกษาความต้องการในการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมของสมาชิกกลุ่มเกษตรทำนา จังหวัดลำปาง. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 150 น.
- มนตรี เพ็ชรทองคำ และคณะ. 2529. การเกษตรเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 343 น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- มานศรี มาลีวงษ์. 2539. สถิติและการวางแผนการทดลอง. ชลบุรี : วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีชลบุรี. 92 น.
- รวีวรรณ ชินะตะกุล. 2538. วิธีวิจัยการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์. 310 น.
- ยกย่อง พิสุทรางกูร. 2523. การสำรวจข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรเพื่อการส่งเสริมการเกษตรในหมู่บ้านวังแตร ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 76 น.
- สมาน แสงมะลิ. 2518. นโยบายการศึกษาผู้ใหญ่. คู่มืออบรมผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา. ม.ป.พ. 23 น.
- สุทธิ สุวราช. 2520. ความคิดเห็นของประชากรอำเภอทุ่งสงเกี่ยวกับโครงการฝึกอบรมระยะสั้นในอาชีพเกษตรกรของวิทยาลัยเกษตรกรรมนครศรีธรรมราช. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 150 น.
- สุรพล ปรัชญากุล. 2521. โครงการอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมหลักสูตรระยะสั้นของวิทยาลัยเกษตรกรรมราชบุรี ตามความต้องการของเกษตรกรในเขต อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 130 น.
- สุรพล จันทราบัตย์. 2523. หลักและวิธีการจัดฝึกอบรมวิชาชีพ. เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารงานส่งเสริมและพัฒนาชุมชน. สำหรับส่งเสริมพัฒนาชนบท. สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 150 น.
- เสนาะ ดิยาวี และคณะ. 2522. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 100 น.
- เสนอ สิงคมาศ. 2521. เสนอหลักสูตรอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้นตามความต้องการของสมาชิก กลุ่มเกษตรกรใน อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 220 น.
- อำนาจ ศิลวัตร. 2521. การฝึกอบรมวิชาชีพภาคฤดูร้อนสำหรับประชาชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. รายงานประกอบการศึกษา วิชาหลักและวิธีดำเนินการส่งเสริม (โรเนียว) 50 น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสอบถาม

เรื่อง ความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรม

ของเกษตรกรบ้านวังยาง ตำบลบุ่งหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกรบ้านวังยาง ตำบลบุ่งหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งแบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของ วิทยานิพนธ์พิเศษ สาขาเทคโนโลยีการเกษตร - การผลิตสัตว์ ภาควิชาครุศาสตร์เกษตร คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

1. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งได้ 3 ตอน คือ
  - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร
  - ตอนที่ 2 ความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกร
  - ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการจัดฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมของเกษตรกร
2. กรุณาอ่านคำถามแต่ละข้อให้ละเอียดและตอบคำถามทุกข้อ การเว้น ไม่ตอบข้อใดข้อหนึ่งจะส่งผลให้แบบสอบถามไม่สมบูรณ์
3. กรุณาตอบแบบสอบถามตามความจริง ผู้วิจัยจะใช้คำตอบของท่านเป็นข้อมูลในการวิจัยเท่านั้นและจะเก็บเป็นความลับ ซึ่งไม่ทำให้เกิดผลเสียหายประการใดแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

นางสาวรัศมี นวลใหม่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

กรุณาทำเครื่องหมาย (✓) ลงในหน้าข้อความในช่องที่ตรงกับความต้องการของท่าน

1. เพศ
 ชาย
 หญิง
2. อายุ.....ปี
3. สถานภาพ
 โสด   สมรส   หย่าร้าง
4. ระดับการศึกษา
 จบ ป.4   จบ ม.6
 จบ ป.6   อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....
 จบ ม.3
5. จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คน
 ชาย.....คน   หญิง.....คน
6. รายได้ครอบครัวต่อปี.....บาท
7. อาชีพหลัก
 ปลูกพืช   เลี้ยงสัตว์
 ประมง   อุตสาหกรรมเกษตร
 อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....
8. มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดจำนวน.....ไร่
9. ในหมู่บ้านของท่านเคยมีการจัดฝึกอบรมทางการเกษตรเพิ่มเติมความรู้หรือไม่
 เคย
 ไม่เคย

ตอนที่ 2 ความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการเกษตรกรรมของเกษตรกรในด้านต่างๆ ซึ่งท่านเห็นว่าสมควรที่จะจัดให้มีการฝึกอบรมเพิ่มเติมขึ้นในหมู่บ้านของเกษตรกร โดยท่านประมาณระดับความต้องการ ฝึกอบรมเพิ่มเติมโดยใช้เกณฑ์ข้างล่างนี้ประกอบการพิจารณา

ระดับ 5 มีความต้องการจัดฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการเกษตรมากที่สุด

ระดับ 4 มีความต้องการจัดฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการเกษตรมาก

ระดับ 3 มีความต้องการจัดฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการเกษตรปานกลาง

ระดับ 2 มีความต้องการจัดฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการเกษตรน้อย

ระดับ 1 มีความต้องการจัดฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการเกษตรน้อยที่สุด

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

รายการ	ระดับความต้องการฝึกอบรม				
	5	4	3	2	1
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
<u>ด้านการปลูกพืช</u>					
1. การคัดเลือกพันธุ์	.....	.....	.....	.....	.....
2. การขยายพันธุ์	.....	.....	.....	.....	.....
3. การปรับปรุงพันธุ์พืช	.....	.....	.....	.....	.....
4. การใช้ฮอร์โมนในพืชเพื่อเพิ่มการเจริญเติบโต	.....	.....	.....	.....	.....
5. วิธีการใช้ยาฆ่าศัตรูพืชที่ถูกต้อง	.....	.....	.....	.....	.....
6. วิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิต	.....	.....	.....	.....	.....
7. การป้องกันและควบคุมโรคหลังการเก็บเกี่ยว	.....	.....	.....	.....	.....
8. การบรรจุหีบห่อผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว	.....	.....	.....	.....	.....
9. เกษตรทฤษฎีใหม่	.....	.....	.....	.....	.....
10. เกษตรผสมผสาน	.....	.....	.....	.....	.....
11. เกษตรแบบยั่งยืน	.....	.....	.....	.....	.....
12. อื่นๆ (โปรดระบุ).....	.....	.....	.....	.....	.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายการ	ระดับความต้องการฝึกอบรม				
	5	4	3	2	1
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการเลี้ยงสัตว์					
1.การเลี้ยงสุกร					
1.1 การผสมเทียมสุกร	.....	.....	.....	.....	.....
1.2 การตอนสุกร	.....	.....	.....	.....	.....
1.3 การคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์	.....	.....	.....	.....	.....
1.4 การทำคลอด	.....	.....	.....	.....	.....
1.5 การทำบันทึกการผสมพันธุ์	.....	.....	.....	.....	.....
2.การเลี้ยงโคกระบือ					
2.1 การผสมเทียมโค-กระบือ	.....	.....	.....	.....	.....
2.2 การตอนโค-กระบือ	.....	.....	.....	.....	.....
2.3 หลักป้องกันและรักษาโรคโค-กระบือ	.....	.....	.....	.....	.....
2.4 การทำเครื่องหมายโค-กระบือ	.....	.....	.....	.....	.....
3.การเลี้ยงสัตว์ปีก					
3.1 การทำฟาร์มสัตว์ปีก	.....	.....	.....	.....	.....
3.2 การผสมเทียมสัตว์ปีก	.....	.....	.....	.....	.....
3.3 การให้วัคซีนที่ถูกต้องในสัตว์ปีก	.....	.....	.....	.....	.....
3.4.การรู้จักวิธีการป้องกันโรคในสัตว์ปีก	.....	.....	.....	.....	.....
3.5.โรคที่สำคัญในสัตว์ปีก	.....	.....	.....	.....	.....
4. อื่นๆ (โปรดระบุ).....	.....	.....	.....	.....	.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายการ	ระดับความต้องการฝึกอบรม				
	5	4	3	2	1
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านประมง					
1. การเลี้ยงปลาในกระชัง	.....	.....	.....	.....	.....
2. การผสมเทียมปลา	.....	.....	.....	.....	.....
3. การเลี้ยงปลาในไร่นาสวนผสม	.....	.....	.....	.....	.....
4. การเลี้ยงกุ้งน้ำจืดที่ให้ผลผลิตเร็ว	.....	.....	.....	.....	.....
5. การเลี้ยงสัตว์น้ำจืดโดยปลอดจากสารพิษ	.....	.....	.....	.....	.....
6. วิธีการเพาะขยายพันธุ์ปลาน้ำจืดที่สำคัญทางเศรษฐกิจ	.....	.....	.....	.....	.....
7. การเลี้ยงกบในบ่อดิน	.....	.....	.....	.....	.....
8. การเลี้ยงกบในบ่อซีเมนต์	.....	.....	.....	.....	.....
9. วิธีป้องกันและรักษาโรคที่มักพบในสัตว์น้ำจืด	.....	.....	.....	.....	.....
10. อื่นๆ (โปรดระบุ).....	.....	.....	.....	.....	.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายการ	ระดับความต้องการฝึกอบรม				
	5	4	3	2	1
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านอุตสาหกรรมเกษตร					
1.การทำผักกาดดอง	.....	.....	.....	.....	.....
2.การแปรรูปปลาร้า	.....	.....	.....	.....	.....
3.การทำผลิตภัณฑ์จากต้นกก	.....	.....	.....	.....	.....
4.การทำผลิตภัณฑ์จากฝ้าย	.....	.....	.....	.....	.....
5.การทำผ้าไหม	.....	.....	.....	.....	.....
6.การทำผลิตภัณฑ์จากหวาย	.....	.....	.....	.....	.....
7.การทำผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน	.....	.....	.....	.....	.....
8.การทำปุ๋ยชีวภาพ	.....	.....	.....	.....	.....
9.การทำไข่เค็ม	.....	.....	.....	.....	.....
10.ผลิตภัณฑ์จากข้าว	.....	.....	.....	.....	.....
11.อื่นๆ (โปรดระบุ).....	.....	.....	.....	.....	.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง เพื่อให้ได้ข้อมูลในการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเกษตรกรรมอย่างสมบูรณ์โปรดเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมตามหัวข้อต่างๆดังนี้

1. ด้านการอบรมส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐบาลหรือเอกชน

.....

.....

.....

2. ด้านการตลาดรองรับผลิตผลจากเกษตรกร

.....

.....

.....

3. ด้านเจตคติ คุณธรรม และจริยธรรม

.....

.....

.....

4. ด้านแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร

.....

.....

.....

5. ด้านอื่นๆ

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง

นางสาวรัศมี นวลใหม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตาราง แสดงการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากประชากร

จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง
10	10	220	140	1200	291
15	14	230	144	1300	297
20	19	240	148	1400	302
25	24	250	152	1500	306
30	28	260	155	1600	310
35	32	270	159	1700	313
40	36	280	162	1800	317
45	40	290	165	1900	320
50	44	300	169	2000	322
55	48	320	175	2200	327
60	52	340	181	2400	331
65	56	360	186	2600	335
70	59	380	191	2800	338
75	63	400	196	3000	341
80	66	420	201	3500	346
85	70	440	205	4000	351
90	73	460	210	4500	354
95	76	480	214	5000	357
100	80	500	217	6000	361
110	86	550	226	7000	364
120	92	600	234	8000	367
130	97	650	242	9000	368
140	103	700	248	10000	370
150	108	750	254	15000	375

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตาราง (ต่อ)

จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง
160	113	800	260	20000	377
170	118	850	265	30000	379
180	123	900	269	40000	380
190	127	950	274	50000	381
200	132	1000	278	75000	382
210	136	1100	285	100000	384

ตารางแสดงการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan
(บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 4)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้